

Яворський Андрій – студент IV курсу
Інституту філології та журналістики
Волинського національного університету
імені Лесі Українки.

Науковий керівник –
кандидат філологічних наук, доцент
Ю. В. Громик.

ТИПОВІ ЛЕКСИЧНІ ПОМИЛКИ У ВОЛИНСЬКИХ ДРУКОВАНИХ ЗМІ

Мовна культура періодичних видань вимагає пильної уваги. Вона є одним із важливих показників рівня видавничої справи в державі, засобом пропаганди мовних знань, запорукою адекватного розуміння публікованих матеріалів. На жаль, чимало друкованих видань не відповідають критеріям грамотності.

Мета дослідження – виявити типові лексичні помилки, що трапляються на сторінках волинських періодичних видань. Об'єктом дослідження обрано газету «Луцький замок» (при покликанні на це видання використано скорочення ЛЗ, а далі вказано дату виходу номера і сторінку, на якій засвідчено помилку).

Прийнято вважати, що вимогливість до мови – це найперше вимогливість до точності слововживання. Писемне ж мовлення волинських журналістів відзначається багатьма лексичними анормативами. Так, у реченні *Божя матір однаково любить і здорових дітей, і тих, хто має обмежені фізичні властивості* (ЛЗ 06.12.07, 5) слово *властивості* вжито помилково; контексту відповідає лексема *можливості* (прикро, що тут же допущено й орфографічну помилку: *Божя матір*). Журналісти нехтують лексичними нормами тоді, коли активно послуговуються словами *наступний* замість *такий*, *даний* замість *цей*: *зауважте наступне* (ЛЗ 13.03.08, 6), *зробили наступне* (ЛЗ 29.11.07, 15), *сказав наступне* (ЛЗ 13.12.07, 13), *дані роботи будуть проведені* (ЛЗ 13.03.08, 4) та ін. Не вважаємо доречним вживання у відповідних контекстах і таких слів: *когорта* у конструкціях *зарахував її до когорти політичних [в'язнів]* (ЛЗ

08.11.07, 1), *пробилася до когорти чвертьфінілістів* (ЛЗ 13.03.08, 14) – тут лексему *когорта* варто взагалі зняти як таку, що абсолютно не відповідає контексту: *зарахував її до політичних [в'язнів], дісталася до чвертьфіналу; нуртувати* у конструкції *їх роботи дійсно нуртують душі дорослих* (ЛЗ 06.12.07, 12) – краще вжити дієслово *хвилюють*; *маятись* у конструкції *маятись її величністю музикою* (ЛЗ 29.11.07, 12) – доречними були б дієслова *жити, перейматися* чи под.; *простір* у конструкції *на столі стало більше вільного робочого простору* (ЛЗ 21.02.08, 5) – контексту більше відповідає лексема *місця*; *носити* у конструкції *питання, які вони піднімають, носять історичну вагу* (ЛЗ 13.03.08, 6) – у цьому випадку краще вжити дієслово *мають*; *стрічка* у конструкції *першу стрічку в цьому рейтингу посідала Норвегія* (ЛЗ 29.11.07, 5) – контексту відповідають слова *місце, щабель*; *вишукування* у конструкції *проведення інженерно-геологічних вишукувань* (ЛЗ 24.04.08, 2) – тут доречною була б лексема *розвідок* і под.

Трапляються випадки, коли аноматив синтезує в собі ознаки порушення і лексичної, й орфографічної норми. Так, речення *Приватна власність у нас свята і недоторкана* (ЛЗ 13.12.07, 6), *Державний резерв матеріальних цінностей є недоторканим і може використовуватися лише за рішенням Кабінету Міністрів України* (ЛЗ 29.11.07, 4) відбивають ненормативне вживання лексеми *недоторканий*, яка згідно з лексичною нормою маніфестує значення ‘якого ніхто не торкався; цнотливий’. У наведених контекстах доцільно використати слово *недоторканний* ‘який охороняється законом’. Проте в цьому випадку можна говорити і про орфографічну помилку: прикметник, що виражає значення ‘який охороняється законом’, повинен писатися з *нн*. Дослідники такі семантично і формально неоднозначні мовні факти кваліфікують як синкретичні помилки [1].

Іншим різновидом лексичних аномативів у газетних текстах є плеоназми. Так зване багатослів'я представлене в основному на рівні підрядного словосполучення: замість *в атмосферному повітрі* (ЛЗ 07.02.08, 10) варто було б написати *в атмосфері* або *в повітрі*, замість *робочих документів*

уряду (ЛЗ 13.12.07, 5) – урядових документів, замість створення планів на майбутнє (ЛЗ 13.12.07, 15) – створення планів тощо. Функціонування плеоназмів можливе й у структурі сурядних словосполучень: *за волю і незалежність* (ЛЗ 22.11.07, 12), *про успіхи та удачі* (ЛЗ 13.03.08, 6) тощо. У конструкціях *доживемо до тих часів, що попереду* (ЛЗ 08.11.07, 3), *приріст народжуваності по відношенню до смертності* (ЛЗ 13.03.08, 5) сегменти відповідно *що попереду* і *по відношенню до смертності* теж вважаємо семантично порожніми: вилучення їх із речень не викликає жодних ускладнень у сприйнятті матеріалу. Ознаки переобтяження фрази зайвими словами вбачаємо й у таких випадках: *того чи іншого вузу чи університету* (ЛЗ 07.02.08, 4), *з популярними письменниками і поетами* (ЛЗ 24.01.08, 4), *сучасні політологи і науковці* (ЛЗ 13.03.08, 5) та ін.

У журналістських матеріалах нерідко трапляються конструкції, що поєднують у собі ознаки і тавтології, і багатослів'я: *будівлі, що будується* (ЛЗ 22.11.07, 15), *у разі захворювання працівника на певні захворювання* (ЛЗ 22.11.07, 6), *створення планів краще планувати на другу половину тижня* (ЛЗ 13.12.07, 15) та ін.

Помічено, що окрему помилконебезпечну групу становлять пароніми. Сплутування їх семантики простежуємо в таких випадках: *пориває* (треба: *прориває*) *трубу з гарячою водою* (ЛЗ 13.03.08, 4), *ріст* (треба: *зріст*) *триденного малюка близько тридцяти сантиметрів* (ЛЗ 17.01.08, 16), *комарі летять у квартиру* (треба: *у кватирку*) (ЛЗ 31.01.08, 3), *їсти одне і те ж з дня на день* (треба: *день у день*) (ЛЗ 07.02.08, 13) тощо.

Деякі лексичні аномативи пов'язані з уживанням росіянізмів: *білетер* (треба: *касир*) *стежитиме* (ЛЗ 07.02.08, 15), *учбового* (треба: *навчального*) *загону* (ЛЗ 13.03.08, 6), *за шкірою пробіг холодріж* (треба: *холодок*) (ЛЗ 24.01.08, 12), суржикових утворень: *торгівлю сємєчками* (треба: *соняшниковим насінням*) (ЛЗ 31.01.08, 1), жаргонізмів: *працювати з ноутбуком* (треба: *з ноутбуком*) (ЛЗ 21.02.08, 5), діалектизмів: *в генеральських мештах* (треба: *в туфлях*) (ЛЗ 29.11.07, 12) та ін.

Навіть такий далеко не повний перелік лексичних помилок засвідчує недостатню увагу волинських журналістів до культури їх писемного мовлення.

Література

1. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Т. Г. Бондаренко. – К. : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. – 18 с.